

Н. Ф. Єфремова,

*к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки та організації виробництва,
Дніпродзержинський державний технічний університет, м. Дніпродзержинськ*

О. І. Чічкань,

*к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів та кредиту,
Дніпродзержинський державний технічний університет, м. Дніпродзержинськ*

В. І. Роєнко,

*к. і. н., доцент, доцент кафедри економіки та організації виробництва,
Дніпродзержинський державний технічний університет, м. Дніпродзержинськ*

ДЕРЖАВНА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА ЇЇ РОЛЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

N. Yefremova,

*Ph.D., associate professor, assistant professor of Economics and Production Organization Department,
Dniprodzerzhynsk State Technical University, t. Dniprodzerzhynsk*

O. Chichkan,

*Ph.D., associate professor, assistant professor of Finance and Credit Department,
Dniprodzerzhynsk State Technical University, t. Dniprodzerzhynsk*

V. Roienko,

*Ph.D., associate professor, assistant professor of Economics and Production Organization Department,
Dniprodzerzhynsk State Technical University, t. Dniprodzerzhynsk*

STATE REGIONAL POLICY AND ITS ROLE IN SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT OF REGIONS

Визначено зміст державної регіональної політики та її цілі. Обґрунтовано необхідність державного регулювання сталим розвитком регіонів, що являє собою одне з передумов інтеграції України в європейську спільноту.

The content of the state regional policy and its objectives have been determined. The necessity of state regulation of regional sustainable development that is one of the preconditions for Ukraine integration into the European community has been grounded.

Ключеві слова: державне регулювання, державна регіональна політика, регіон, сталий розвиток, конкурентоспроможність регіону, конкурентні переваги.

Key words: government regulation, state regional policy, region, sustainable development, the competitiveness of the region, competitive advantages.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Реформування економіки України повинно здійснюватися на основі сталого розвитку тому, що в умовах інтеграції України в європейську спільноту не можливо ігнорувати процеси, які відбуваються в світі та європейському співтоваристві. Їх неврахування ускладнює досягнення стратегічних цілей держави, робить його неможливим. Сьогодні, як ніколи раніше, потрібні суттєві, якісні зміни у здійсненні державного регулювання на всіх рівнях управління. Безперечно, що на загальнодержавні результати сталого розвитку, багато в чому, впливають досягнення кожного регіону. Створити умови для реалізації регіонами свого потенціалу доволі складна задача для нашої країни. Реформування економіки потребує зміни всієї системи регіонального управління, змістом якого є поєднання інтересів держави та регіонів, метою якого є забезпечення економічної стабільності. Тому завдання регіональної політики в економічній сфері полягає у створенні умов для комплексного і збалансованого соціально-економічного розвитку регіонів з урахуванням наявності трудових ресурсів, науково-технічного потенціалу та можливостей їхнього ефективного використання. Реальна дійсність, яка склалася в Україні у теперішній час обумовлює необхідність формування власної конкурентоспроможності регіонів і зумовлює якнайскорішого перегляду напрямів стимулювання регіонального розвитку, спрямованих на забезпечення відповідних переваг.

Останні як у теоретичному, так і в практичному аспектах повинні виходити з відповідних характеристик сталого розвитку регіонів і стимулювати формування їх конкурентних переваг.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ПУБЛІКАЦІЙ ТА ДОСЛІДЖЕНЬ

Значний внесок у розвиток теорії й практики державного регулювання й функціонування регіонів, регіональних аспектів їх сталого розвитку, забезпечення конкурентоспроможності зробили такі вчені як О. Амоша, В. Геєць, М. Долішний, С. Іванова, А. Кузьменко, О. Новікова, А. Федулова, А. Черьова, М. Чумаченко, В. Швець, А. Шевчук, Р. Шніпер та інші.

Разом з тим, існує нагальна потреба в подальшому дослідженні проблем державного регулювання сталим розвитком регіонів, механізмів його реалізації, практично спрямованістю якого є не що інше як формування конкурентних переваг регіонів, їх ресурсно-функціональне забезпечення.

ФОРМУВАННЯ МЕТИ СТАТТІ

Метою статті є аналіз напрямів державного регулювання сталого розвитку регіонів, їх зміст, можливості реалізації, які у теоретичному та в практичному аспектах повинні виходити з визначальних характеристик сталого розвитку й сприяти формуванню конкурентних переваг кожного регіону.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Загальновідомо, що основним критерієм відособлення регіону є не що інше, як спільність державних і регіональних завдань, техніко-економічної особливості розвитку промисловості і сільського господарства, наявність суб'єктів господарювання об'єднаних регіональними, економічними, політичними, соціальними та етнічними інтересами, в результаті яких утворюється регіональний тип відтворення соціальних систем [6, с. 165].

На практиці виділення або агрегування регіонів здійснюється за сукупністю ознак для цілей управління, планування, реалізації економічної політики і відповідає адміністративному поділу країни.

Кожний регіон має свої територіальні особливості, специфіку у ньому складають економічні й соціальні відносини. Тобто регіон слід розглядати як підсистему єдиного економічного комплексу, реально існуючий економічний об'єкт із певними формами організацій виробничих сил і відносин, якому притаманна вся складність цілого. Регіон також є господарюючою системою й нерозривна єдність економічного й адміністративного поділу країни, що відображає єдність економіки та організації управління нею. Таким чином, регіон має всі властивості системи — цілісність, структурованість, відносну відокремленість від оточуючого середовища, підпорядкованість усієї організації системи певній меті. Під оточуючим середовищем у данному випадку мається на увазі те, що знаходиться поза рамками системи і взаємодії з нею. Для економічної системи, що розглядається у взаємодії з соціальною і економічною сферами, останні являють собою оточуюче середовище. Крім того, туди ж відносяться і економічні системи і ієрархічні вищих рівнів [12, с. 5].

Виходячи з цього, державна регіональна політика — це сукупність стратегічних заходів, засобів, механізмів, інструментів та взаємоузгоджених дій щодо організації державної влади та місцевого самоврядування для забезпечення розвитку держави та сталого розвитку її регіонів, відповідно до поставлених цілей: створення повноцінного життєвого середовища для людей на всій території України; і забезпечення просторової єдності держави, сталого розвитку її регіонів [3, с. 103].

Визначення нових підходів до формування цілей, пріоритетів та механізмів реалізації регіональної політики та регіонального розвитку, зумовлюється європейським вибором України. З огляду на це, стверджує Ю.В. Ковбасюк, доцільним видається ознайомлення з основними засадами формування та реалізації регіональної політики розвинутих країн Європи, спрямованих на вирішення конкретних проблем як державного рівня, так і розвитку регіонів. Використання досвіду Європейського Союзу дозволить Україні уникнути помилок при побудові власної моделі регіонального розвитку [3, с. 103].

Що стосується відтворювального підходу, на нашу думку, він найбільш адекватно відображає процеси, які відбуваються в регіоні, особливо з точки зору, принципів сталого розвитку. Останній системно оцінює об'єктивно існуючі умови в регіоні та їх зміни і передбачає наявність певних пропорцій у системі регіонального розвитку.

Є всі підстави стверджувати, що сталий розвиток регіону — це здатність регіональної системи протистояти негативним впливам зовнішніх і внутрішніх факторів, зберігаючи зростання і забезпечити відтворення продуктивних сил та економічних виробничих відносин в регіоні, обов'язково враховуючи соціальні та екологічні складові.

Як було раніше зазначено, особливо важливу роль у регулюванні сталого розвитку регіонів повинна виконувати державна регіональна політика, яка визначає участь держави й регіональних органів в цьому розвитку. Як ніколи актуальна сьогодні позиція відомого українського вченого — академіка Н.Г. Чумаченко: "Регіональну політику, — стверджує він, — можна поділити

на два види: тактику держави й внутрішню політику регіону. Регіональна політика держави, її дії мають бути спрямовані на вирівнювання умов діяльності регіонів та їх результатів, ефективне використання регіональних ресурсів і можливостей, створення умов підвищення ефективності діяльності регіонів. Внутрішня політика регіонів спрямовується на використання всіх ресурсів регіону для підвищення добробуту населення, удосконалення структури матеріального виробництва, поліпшення стану навколишнього середовища й розвитку соціальної інфраструктури, сприяння підприємництву та економічному зростанню регіону" [13, с. 5].

Мета державного регулювання сталого розвитку регіону визначається певними характеристиками сталого розвитку: економічна ефективність, екологічна безпека, соціальна справедливість, причому, екологічна безпека виступає основою безпеки особистості, суспільства, держави [9, с. 78].

Виходячи з цієї тріади, політика держави щодо сталого розвитку спрямовується на таке:

- в економічній сфері на забезпечення конкурентоспроможності регіональної економіки на основі високого рівня розвитку науки, техніки, технологій та організації використання науково-технічних досягнень у регіональному відтворювальному процесі;

- в екологічній сфері на збереження і відновлення природних систем, стабілізацію та покращення якості навколишнього середовища, зниження його забруднення, скорочення та утилізації відходів;

- у соціальній сфері на досягнення необхідної якості життя людини, забезпечення рівномірної можливості в отриманні освіти та медичної допомоги, соціальний захист усіх категорій людей.

Досягти сталого економічного розвитку регіону можна двома шляхами: або за рахунок зовнішньої підтримки, перерозподілу коштів між регіонами, або за рахунок мобілізації внутрішніх сил. Зарубіжний досвід свідчить про те, що держави з розвинутою економікою використовують ринкові механізми впливу центральної влади на економічний розвиток окремих територій. В багатьох країнах, для яких характерно стабільне економічне зростання і які пройшли етап бюджетно-фінансової децентралізації, створено і діють ефективні і гнучкі механізми пристосовані до змін економічної кон'юнктури [5, с. 72].

Українські вчені вважають, що процес децентралізації взаємовідносин між державою та регіонами потребує на сучасному етапі суттєвого коригування.

З цією метою необхідно реалізувати заходи щодо зміцнення доходної бази місцевих бюджетів, посилити стимулюючі фактори у роботі органів місцевого самоврядування, упорядкувати основні видатки й повноваження між різними бюджетами на основі принципу субсидарності.

Необхідно й надалі продовжити процес значного зменшення рівня централізації у державному бюджеті, податків, зборів та обов'язкових платежів, сприяти процесу розширення ресурсної бази місцевих бюджетів шляхом передачі на місцевий рівень значної частини доходів бюджету. Структура доходів місцевих бюджетів має відображати баланс самодостатності територіальних громад і фінансової залежності від держави.

У західних країнах в рамках пошуку оптимального співвідношення централізації й децентралізації в прийнятті управлінських рішень набула популярності модель ендогенного розвитку регіонів, яка базується на максимальному використанні місцевих ресурсів: капіталу, робочої сили, підприємницького потенціалу, специфічних знань виробничого процесу, а також здатності місцевої економіки контролювати процес накопичення на локальному рівні. В цьому контексті основна задача регіональної політики міститься у створенні умов для формування місцевого потенціалу економічного росту інноваційного типу. Формування ендогенної моделі місцевої економіки потребує перегляду цілей та інструментів національної регіональної політики. На відміну

від традиційної політики, яка ставить розвиток всієї країни в залежність від передових регіонів, нова політика повинна сприяти сталому розвитку всіх регіонів без виключення, що і створює основи для високої конкурентоспроможності національної економіки, визначає її місце у глобальній світовій системі. Необхідно підкреслити, що ендегенний розвиток не можна розглядати як самозабезпечення регіону. Він передбачає посилення конкурентних позицій на зовнішніх ринках завдяки виробництву в регіоні нових товарів [11, с. 78—79]. Такий підхід для України уявляється більш проблематичним та сучасним оскільки він передбачає необхідність всебічного використання інтелектуального капіталу, який набуває все більшого значення у досягненні вагомих результатів у соціально-економічному розвитку як держави, так і кожного регіону.

Особливого значення набуває розмежування видаткових повноважень у системі місцевих органів влади. Наполягаючи на цьому І.О. Луніна, стверджує, що з цієї метою необхідно враховувати особливості різних видів бюджетних благ і послуг — зокрема, об'єктивні територіальні обмеження можливостей користування ними та існування "зовнішніх ефектів". Крім того, важливе значення має фактор чисельності населення, який визначає фінансову спроможність територіальних громад. Такий підхід практикується у країнах ЄС. Наприклад, в Іспанії органи місцевого самоврядування громад з чисельністю менше 5 тисяч осіб мають менше функціональних обов'язків ніж громади з населенням 20 тисяч осіб. Великим громадам (відповідно, понад 50 тисяч осіб) надане найширші повноваження [4, с. 69].

Коло повноважень органів місцевого самоврядування кожного рівня (включаючи районний та обласний) повинно включати такі завдання, вирішення яких, не впливає на проблеми розв'язання яких виходить за межі відповідних територій. На рівні районів та областей доцільно надавати блага і послуги, користувачами яких, з економічної точки зору, є одночасно жителі декількох територіальних громад базового рівня (надання спеціалізованої медичної допомоги, здобуття вищої освіти тощо) [4, с. 69].

Фінансово-бюджетна децентралізація, як першочергове завдання сьогодення, повинне супроводжуватися й іншими важливими завданнями, які забезпечують ефективність державного управління процесом переходу до сталого розвитку регіонів. Йдеться про необхідність розробки системи програмних і прогнозних документів державної стратегії довгострокового характеру, довгострокових і середньострокових прогнозів, які включають як складову компоненту прогнози змін оточуючого середовища і окремих екосистем у результаті господарської діяльності; короткострокові прогнози і програми галузевого й регіонального рівнів.

Процес формування регіональних програм повинен включати концепцію, яка виходить із необхідності дотримання єдності цілей та інтересів соціально-територіальної спільноти й населення держави як суб'єкта господарювання, а також державного центру, визначення пріоритетних проблем загально-регіонального характеру, виявлення вектора прогресивних структурних зрушень, точок і полюсів зростання на основі реалізації порівняльних конкурентних переваг держави, що формують майбутній вигляд її економіки з урахуванням господарської спеціалізації, яка склалася, і ринкових тенденцій її трансформації, всебічного використання регулюючих функцій регіональних органів влади й управління [10, с. 114].

В умовах невизначеності та очікуваних впливів зовнішніх і внутрішніх факторів на соціально-економічні процеси в регіоні розробку регіональних програм доцільно здійснювати за різними сценаріями (варіантами). Принципові розходження між ними повинні укладатися в ступені інтенсивності використання внутрішніх і зовнішніх факторів економічного росту при переході до сталого розвитку, а також у глибині ефективності проведених економічних реформ.

Розробка різних сценаріїв розвитку регіону дозволяє розглянути можливі ситуації, у яких може проявитися економічна й соціальна сфери регіонів у прогнозований період. При цьому, слід мати на увазі, що системний підхід повинен ґрунтуватися на відповідній економічній гіпотезі й мати не тільки кількісні а й якісні відмінності, що враховують як внутрішні, так і зовнішні фактори соціально-економічного розвитку регіону.

Для досягнення цілей й прогнозних показників сталого розвитку регіонів, реалізації регіональних програм необхідно передбачити взаємопов'язаний комплекс мір і цілей, економічних важелів, що задіяні у вирішенні основних проблем забезпечення для всіх зацікавлених сторін (включаючи представників бізнесу й громадських організацій), які беруть участь у здійсненні кожної програми.

Визначаючи парадигму регіонального розвитку, слід наголосити, що вона передчасна і не завжди відповідає реальним завданням регіонального розвитку. По-перше, інституційною основою сталого розвитку є розвинута інноваційна економіка. Україна на цьому шляху зробила перші кроки. Ставка України на інтелект та інновації — це ставка на інформацію і знання як якісно новий фактор виробництва, на комплексне використання їхніх форм — інтелектуального капіталу, інтелектуальної власності. І це не випадково і закономірно, тому що роль інтелектуального капіталу в економіці швидко зростає; його питома вага у вартості підприємств в країнах Західної Європи сягає 50—60 %, а в Україні, на жаль, всього 1%. Традиційно вартість підприємств в Україні розраховується із обсягу матеріальних цінностей, матеріальних активів. Такий підхід значно знижує ціну наших підприємств і дає обмежене уявлення щодо їх реальної вартості [14, с. 9]. Невраховування цього фактору — одна з причин, що Україна, виходячи з даних глобального індексу конкурентоспроможності у XXI столітті серед 111 країн світу займає по рівню вищої освіти й спеціальної підготовки 53 місце, по рівню технічного розвитку — 93 місце, по інноваціям — 65 місце [2, с. 18].

Серед проблем у сфері науки, інновацій та інтелектуальної власності, які потребують невідкладного вирішення слід виділити такі:

- обмеженість видатків державного бюджету на фінансування науки, науково-технічної та інноваційної діяльності, трансферу технологій і інтелектуальної власності в Україні;

- нерозвиненість інноваційної інфраструктури в Україні, відсутність венчурних фондів, центру трансферу технологій, бізнес-інкубаторів, технополісів й інших інноваційних структур;

- недосконалість системи державного управління інноваційною сферою.

Актуальним залишаються питання щодо розмежування функцій центральних органів і виконавчої влади у сфері інновацій, а саме, створення чіткої структури органів відповідальних за конкурентними напрямками діяльності в інноваційній сфері з чітким визначенням їх компетенції та відповідальності.

По-друге, визнання сталого розвитку регіону передбачає побудову сталого суспільства у глобальному масштабі [1, с. 56]. Тому перехід до сталого регіонального розвитку передбачає посилення інтеграційних процесів, вихід економічних відносин регіону за межі не тільки своїх географічних кордонів, але й кордонів держави.

Регіону для досягнення сталого розвитку і реалізації стратегічних інтересів, таких як відбудовування у світові відтворювальні цикли, забезпечення економічної та загальної безпеки. Необхідна система інтеграції у світове господарство. Однак для цього регіон повинен мати відповідний потенціал.

В умовах відсутності цих необхідних основ сталого розвитку регіонів державна регіональна політика повинна бути спрямована, насамперед, на формування розвитку та управління конкурентними перевагами того чи іншого регіону. Визнаний у світі економіст Дж. Сакс,

розглядав конкурентоспроможність як основу та інструмент сталого економічного розвитку [5].

У свою чергу, це потребує достовірної оцінки рівня розвитку регіону, розробки нових методологічних підходів до розуміння його конкурентоспроможності і механізму управління нею.

Підсумовуючи слід зазначити, що сьогодні пріоритетом діяльності українського уряду у формуванні державної регіональної політики є побудова конструктивного рівноправного діалогу між центральними, регіональними, а також органами місцевого самоврядування. Формування нової якості таких відносин стає можливим на основі перенесення центру прийняття рішень щодо розвитку регіонів саме на регіональний рівень максимального забезпечення розвитку регіонів на основі наявних місцевих ресурсів [3, с. 105].

ВИСНОВКИ

Реформування економіки України повинно здійснюватися на основі сталого розвитку регіонів, тому що в умовах інтеграції неможливо ігнорувати процеси, які відбуваються в європейському співтоваристві. Сталий розвиток регіонів — це здатність регіональної системи протистояти негативному впливу зовнішніх і внутрішніх факторів, зберігаючи при цьому стабільне економічне зростання й забезпечуючи відтворення виробничих сил і економічних виробничих відносин у регіоні, обов'язково враховуючи соціальні й економічні складові.

Мета державного регулювання сталого розвитку регіонів визначається відповідними характеристиками сталого розвитку серед яких економічна ефективність, екологічна безпека й соціальна справедливість. В економічній сфері, політика державного регулювання економіки сталого розвитку повинна бути спрямована на забезпечення конкурентоспроможності економіки регіону на основі високого рівня розвитку науки, техніки, технологій та організації використання науково-технічних досягнень у регіональному відтворювальному процесі.

На практиці регіональна політика в Україні, дотепер, зводилася переважно до державної підтримки економічної активності в регіонах з доволі низькими показниками валової додаткової вартості (валового регіонального продукту), що означає передачу ресурсів з регіонів, що розвиваються динамічно до менш розвинених. Здається, що для України більш прагматичною й сучасною є модель ендогенного розвитку. В цьому контексті, основне завдання регіональної політики повинне зводитися до створення умов для формування місцевого потенціалу економічного зростання інноваційного типу.

Література:

1. Гурцева А. Стратегия устойчивого развития регионов // Проблемы теории и практики управления. — 2007. — № 2 — С. 46—57.
2. Данилишин Б.В. Украина в международных рейтингах устойчивого развития // Экономика Украины. — 2008. — № 7. — С. 13—22.
3. Ковбасюк Проблемы взаимодействия центральных и региональных властных институций в контексте державної регіональної політики // Экономика та держава. — 2011. — № 6. — С. 102—105.
4. Лунина І. Бюджетна децентралізація: цілі та напрями реформ // Экономика Украины. — 2014. — № 11. — С. 61—75.
5. Sachs J. Press Relles. — WEF, 1999. — <http://www.wefqrum.org>
6. Симоненко В. Регіон // Економічна енциклопедія у 3-х томах. Т. 3 / Ред. кол. С. Мочерний та інші. — К.: Академія, 2000. — 952 с.
7. Тетерик.Н Оценка социально-экономических регионов (на примере Курганской области) // Чиновник — ГБ. — 2004. — № 4, 132. — С. 75—84.

8. Тоскунина В. Программно-целевой подход к управлению социально-экономическими процессами в регионе. — 2004. — № 2. — С. 23—30.

9. Урсул А. Стратегия устойчивого развития цивилизации III тысячелетия // Глобальные проблемы биосферы. Чтения памяти академика А.Л. Яшина. — М.: Наука, 2003. — Вып. 1. — С. 175—194.

10. Черевко К. Програмне забезпечення стійкого економічного розвитку регіонів України // Регіональна економіка. — 2007. — С. 112—116.

11. Чёрная И. Региональная политика устойчивого развития: проблемы и особенности формирования и реализации в Российской Федерации // Менеджмент в России и зарубежье. — 2006. — № 2 — С. 76—84.

12. Чічань О. Регулювання економічного розвитку регіонів на основі оцінки їх конкурентоспроможності: автореф. дис. канд. ек. наук 08.00.05 // О.І. Чічань. — Донецьк: НАН України "Інститут економіки промисловості", 2013. — 24 с.

13. Чумаченко Н. Региональная политика в Украине). — Донецк: ИЭП НАН Украины, 1993. — 55 с.

14. Чухно А. Модернізація економіки та економічна теорія // Экономика Украины. — 2012. — № 9 — С. 4—12.

15. Яценко Ю. Удосконалення підходів до визначення міжбюджетних трансфертних вирівнювань в Україні // Фінанси України — 2012. — № 11 — С. 72—83.

References:

1. Hurtseva, L. (2007), "Strategy for Sustainable Development of the Regions", *Problemy teorii i praktiki upravlenija*, vol. 2, pp. 46—47.
2. Danilishin, B.V. (2008), "Ukraine in the international rankings of sustainable development", *Ekonomika Ukrainy*, vol. 7, pp. 13—22.
3. Kovbasiuk, (2011), "Problems of central and regional government institutions in the context of national regional policy", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 6, pp. 102—105.
4. Lunina, I. (2014), "Fiscal decentralization: the goals and directions of reforms", *Ekonomika Ukrainy*, vol.11, pp. 61—75.
5. Sachs, J. (1999), "Press Relles", WEF, available at: <http://www.wefqrum.org> (Accessed 04 Feb 2016).
6. Symonenko, V. (2000), *Ekonomichna entsyklopedia [The economic encyclopedia]*, vol. 3, Akademia, Kyiv, Ukraine.
7. Teterik, N. (2004), "Assessment of the socio-economic regions (for example, the Kurgan region)", *Chinivnik - GB*, vol. 4; 132, pp. 75—84.
8. Toskunina, V. (2004), "Software-oriented approach to the management of socio-economic processes in the region", *Region: jekonomika i sociologija*, vol. 2, pp. 23—30.
9. Ursul, A. (2003), "Sustainable Development Strategy III millennium civilization", *Globalnye problemy biosfery. Chteniia pamiati akademika A.L. Yashina*, vol. 1, pp.175—194.
10. Cherevko, K. (2007), "Software is sustainable economic development of Ukraine", *Regionalna ekonomika*, pp. 112—116.
11. Chornaia, I. (2006), "Regional policy of sustainable development: challenges and peculiarities of formation and realization in the Russian Federation", *Menedzhment v Rosii i zarubezhie*, vol. 2, pp. 76—84.
12. Chichkan, O. (2013), "Regulation of economic development based on assessment of their competitiveness", Ph.D. Thesis, Economy, NAN Ukrainy "Instytut ekonomiky promuslovosti", Donetsk, Ukraine.
13. Chumachenko, N. (1993), *Regionalnaia politika v Ukraine [Regional policy in Ukraine]*, IEP NAN Ukrainy, Donetsk, Ukraine.
14. Chukhno, A. (2012), "Modernization of the economy and economic theory", *Ekonomika Ukrainy*, vol. 9, pp. 4—12.
15. Yatsenko, Yu. (2012), "Improving approaches to determining intergovernmental fiscal transfer vyrivnyuvan in Ukraine", *Finansy Ukrainy*, vol. 11, pp. 72—83.

Стаття надійшла до редакції 12.03.2016 р.